

Jyväskylän käsityökoulu

Tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelma
2018-2020

täito KÄSITYÖKOULU
JYVÄSKYLÄ

täito KESKI-SUOMI

SISÄLTÖ

1 Tasa-arvosuunnitelma

- 1.1. Tasa-arvosuunnitelman tarkoitus
- 1.2. Tasa-arvoon liittyvä lainsäädäntö
- 1.3. Tasa-arvo oppilaitoksessa
 - 1.3.1 Oppilaitoksen tasa-arvotilanne
 - 1.3.2 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- 1.4. Tasa-arvotyön osa-alueet
 - 1.4.1 Opetuksen järjestäminen
 - 1.4.2 Opiskelijavalinnat
 - 1.4.3 Opintosuoritusten arviointi
 - 1.4.4. Sukupuolitietoinen opetus
 - 1.4.5 Sukupuoleen perustuvat ja seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen
- 1.5. Toimenpiteet syrjintätapauksissa
- 1.6. Tasa-arvotyön kehittäminen

2. Yhdenvertaisuussuunnitelma

- 2.1. Yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus
- 2.2. Yhdenvertaisuuteen kuuluvat käsitteet ja lainsäädäntö
- 2.3. Yhdenvertaisuus oppilaitoksessa
- 2.4. Oppilaitoksen yhdenvertaisuustilanne
- 2.5. Toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi
- 2.6. Yhdenvertaisuustyön osa-alueet
 - 2.6.1 Opetuksen järjestäminen
 - 2.6.2 Opiskelijavalinnat
 - 2.6.3 Opintosuoritusten arviointi
 - 2.6.4 Elämänkatsomus, vakaumus ja mielipide
 - 2.6.5 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli
 - 2.6.6 Vammaisuus ja terveydentila
- 2.7. Toimenpiteet syrjintätapauksissa
- 2.8. Yhdenvertaisuustyön kehittäminen

Lähteet

1 Tasa-arvosuunnitelma

1.1 Tasa-arvosuunnitelman tarkoitus

Tasa-arvolaki velvoittaa edistämään sukupuolten tasa-arvoa koulutuksessa. Jyväskylän käsityökoulu on tehnyt 2017 tasa-arvosuunnitelman, joka sisältää selvityksen oppilaitoksen tämänhetkisestä tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja arvion aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Tasa-arvosuunnitelmaa tarkistetaan kolmen vuoden välein ja sen avulla määritellään toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi Jyväskylä käsityökoulussa.

1.2 Tasa-arvoon liittyvä lainsäädäntö

Tasa-arvolain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. **Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986** sisältää kolmenlaisia säännöksiä: tasa-arvon edistämissäännökset, syrjinnän kiellot sekä oikeussuojaa ja valvontaa koskevat säännökset.

Tasa-arvon edistämissäännökset koskevat viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien velvollisuutta edistää tasa-arvoa. Viranomaisten tulee arvioida kaikkea toimintaansa eri sukupuolten näkökulmasta ja luoda toimintatavat tasa-arvon edistämiseksi. Tasa-arvoa edistetään myös kiintiöillä. Oppilaitoksissa ja työelämässä tasa-arvoa edistetään muun muassa tasa-arvosuunnitelmien avulla. Syrjinnän yleiskielloissa määritellään ja kielletään sukupuoleen perustuva välitön ja välillinen syrjintä. Syrjintää on myös seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen perustuva häirintä sekä käsky tai ohje syrjiä. Vastatoimet eli syrjityn aseman heikentäminen oikeuksiin vetoamisen vuoksi on syrjintää. Syrjintäperuste voi myös liittyä läheiseen henkilöön tai syrjintä voi perustua oletukseen. Syrjinnän erityiskielloissa määritellään syrjivä menettely työelämässä, oppilaitoksissa, etujärjestöissä sekä tavaroiden ja palveluiden tarjonnassa. Näiden kieltojen rikkomisesta voi vaatia hyvitystä. Työnantajalla ja oppilaitoksella on velvollisuus antaa pyynnöstä kirjallinen selvitys menettelystään tällaista syrjintää epäilevälle. (<https://www.tasa-arvo.fi/tasa-arvolaki-pahkinankuoressa>, luettu 5.3.2018)

1.3 Tasa-arvo oppilaitoksessa

1.3.1 Oppilaitoksen tasa-arvotilanne

Varsinaista tasa-arvokyselyä tai -suunnitelmaa ei ole Jyväskylän käsityökoululla aikaisemmin ollut. Arvion tekemiseksi aikaisemman tasa-arvotilanteen parantamiseksi tehdyistä toimenpiteistä ja oppilaitoksen tämänhetkisestä yhdenvertaisuustilanteesta Jyväskylän käsityökoulun ops-työryhmä tutki vuonna 2015 tehdyn Virvatuli-kyselyn tuloksia sekä toimenpiteitä kyselyn tulosten pohjalta.

Virvatuli-kyselyllä 2015 kartoitettiin kuitenkin oppilaitoksen oppimisympäristöä, ilmapiiriä ja oppilaiden viihtyvyyttä sekä kiusaamista. Virvatuli-kyselyn tuloksia verrattiin myös uuden vuoden 2018 alussa tehdyn tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksiin. Kysely tehtiin henkilöstölle, oppilaille ja heidän huoltajilleen. Vuosien 2015 ja 2018 kyselyjen tulokset eivät ole suoraan verrattavissa. Tasa-arvon edistämiseksi on kuitenkin selvästi kehitettävää. Kyselyistä nousseet yhdenvertaisuuden edistämiseksi nousseet kehittämiskohteet ja toimenpiteet ovat seuraavassa kappaleessa.

1.3.2 Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Tasa-arvon edistämiseksi valitut kehittämiskohteet ja toimenpiteet ovat:

- ensimmäinen kehityskohde tasa-arvosta tiedottaminen ja kyselyistä tiedottaminen
- vakiinnutetaan tasa-arvotilanteen selvittäminen osaksi oppilaitoksen itsearviointimallia
- tasa-arvosta tiedottaminen: monikanavainen tiedottaminen oppilaille ja huoltajille, tasa-arvo-tehtävä oppilasryhmien tunneilla, julisteet jne.
- kiusaamisen ehkäiseminen: Koulurauha-puu, Kiva-koulu, erityishuomio 4–12-vuotiaiden ryhmiin
- tyttöjen ja poikien tasa-arvoinen kohtelu: opettajille suunnattu ohjaus, tasa-arvo-tietopaketti, keskusteluryhmä
- henkilökunnan tasa-arvoinen kohtelu kokoaikaisten ja tuntiopettajien kesken: avoimuuden ja keskustelun lisääminen, tiedottaminen

1.4 Tasa-arvotyön osa-alueet

1.4.1 Opetuksen järjestäminen

Opetuksen järjestämisessä huomioidaan mahdollisuuksien mukaan oppilaiden toiveet ryhmästä ja opintojen sisällöistä. Oppilaille tiedotetaan tasa-arvosta ja kehoitetaan kääntymään opettajan ja henkilökunnan puoleen, mikäli ongelmia ilmenee.

1.4.2 Opiskelijavalinnat

Opiskelijaksi hyväksytään tasapuolisesti kaikki ilmoittautumisjärjestyksessä. Mikäli valintaa joudutaan tekemään, se tehdään arpomalla.

1.4.3 Opintosuoritusten arviointi

Opintosuorituksia arvioidaan kannustavasti tuntien ja jaksojen aikana. Oppilas arvioi itse omaa osaamistaan, itsearviointi ja toisten suorituksia ohjatusti, vertaisarviointi.

1.4.4 Sukupuolitietoinen opetus

Opettajia opastetaan kiinnittämään huomiota omiin asenteisiinsa ja tiedostamaan piilevät ennakkoluulot ja stereotypiat omassa ja muiden ajattelussa.

1.4.5 Sukupuoleen perustuvan ja seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen

Oppilaita ja opettajia kohdellaan tasapuolisesti ja rohkaistaan ilmoittamaan henkilökunnalle ja koulun omalle tasa-arvovaltuutetulle, mikäli epäilee tai näkee häirintää.

1.5 Toimenpiteet syrjintätapauksissa

Laaditaan suunnitelma häirinnän ja kiusaamisen ehkäisemiseksi sekä kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi – yhteinen toimintamalli Koulurauha-mapissa.

1.6 Tasa-arvotyön kehittäminen

Kaikki henkilökunnan jäsenet ja oppilaitoksen oppilaat sitoutetaan arvostamaan ja kehittämään tasa-arvotyötä tehtävillä, kokouksilla ja tiedotteilla. Tasa-arvon toteutumista seurataan jatkuvasti opettajankokouksissa ja kolmen vuoden välein tehtävillä kyselyillä. Toteutumista seuraamaan valitaan työryhmä, joka on vastuussa muiden osallistamisesta.

2 Yhdenvertaisuussuunnitelma

2.1 Yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus

Yhdenvertaisuussuunnitelma on oppilaitoksen suunnitelma siitä, kuinka se työnantajana ja omassa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee ja puuttuu syrjintään.

Yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus on estää ihmisten syrjintä oppilaitoksessa.

Yhdenvertaisuussuunnitelmassa määritellään oppilaitoksen yhdenvertaisuustyön osa-alueet, määritellään toimenpiteet syrjintätapauksissa ja kirjataan muistiin oppilaiden kanssa yhdessä päätetyt kehittämistoimenpiteet ja toimenpiteiden toteutumisen seuranta.

2.2 Yhdenvertaisuuteen kuuluvat käsitteet ja lainsäädäntö

Yhdenvertaisuus on Suomen perustuslaissa turvattu perusoikeus. Erilaisia syrjinnän kieltoja on kirjattu sekä kansalliseen lainsäädäntöömme että Suomen allekirjoittamiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.

Yhdenvertaisuuslain 1325/2014 mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Syrjinnälle erityisen alttiita ovat henkilöt, jotka kuuluvat sellaisiin ryhmiin, joihin kohdistuu kielteisiä stereotyyppioita ja ennakkoluuloja. Syrjinnästä voi koitua sekä henkisiä että taloudellisia vahinkoja. Se myös lisää turvattomuutta ja heikentää syrjittyjen mahdollisuutta osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

Lain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa syrjintätilanteissa.

2.3 Yhdenvertaisuus oppilaitoksessa

Yhdenvertaisuuslain 2 §:n mukaan lakia sovelletaan sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, kun kysymys on koulutuksen, mukaan lukien erikoistumis- ja uudelleen koulutuksen, tai

ammattillisen ohjauksen saamisesta. Lakia ei kuitenkaan sovelleta koulutuksen tavoitteisiin, sisältöön eikä koulutusjärjestelmään. Tällä perusteella esimerkiksi koulutuksen rakenne, oppimäärät sekä tutkintojen sisältö tai opetuskielen valinta eivät kuulu lain soveltamisalaan.

2.4 Oppilaitoksen yhdenvertaisuustilanne

Erillistä yhdenvertaisuussuunnitelmaa ei ole Jyväskylän käsityökoululla aikaisemmin ollut. Arvion tekemiseksi aikaisemman yhdenvertaisuustilanteen parantamiseksi tehdyistä toimenpiteistä ja oppilaitoksen tämänhetkisestä yhdenvertaisuustilanteesta Jyväskylän käsityökoulun ops-työryhmä tutki vuonna 2015 tehdyn Virvatuli-kyselyn tuloksia sekä toimenpiteitä kyselyn tulosten johdosta. Virvatuli-kyselyllä 2015 kartoitettiin kuitenkin oppilaitoksen oppimisympäristöä, ilmapiiriä ja oppilaiden viihtyvyyttä sekä kiusaamista. Virvatuli-kyselyn tuloksia verrattiin myös uuden vuoden 2018 alussa tehdyn tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn tuloksiin. Kysely tehtiin henkilöstölle, oppilaille ja heidän huoltajilleen. Vuosien 2015 ja 2018 kyselyjen tulokset eivät ole suoraan verrattavissa. Kyselyistä nousseet yhdenvertaisuuden edistämiseksi nousseet kehittämiskohteet ja toimenpiteet ovat kohdassa 2.5.

2.5 Toimenpiteet yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi valitut kehittämiskohteet ja toimenpiteet ovat:

- vakiinnutetaan yhdenvertaisuustilanteen selvittäminen osaksi oppilaitoksen itsearviointimallia
- yhdenvertaisuudesta tiedottaminen: monikanavainen tiedottaminen oppilaille ja huoltajille, yhdenvertaisuuteen liittyvä tehtävä oppilasryhmien tunneilla, julisteet jne.
- puututaan välittömästi havaittuun kiusaamiseen. Kiusaamisen ehkäiseminen: Koulurauhappuu, Kiva-koulu, erityishuomio 4–12-vuotiaiden ryhmiin kaikkien oppilaiden ja opettajien yhdenvertainen kohtelu: opettajille suunnattu ohjaus, yhdenvertaisuus–tietopaketti,
- henkilökunnan yhdenvertainen kohtelu kokoaikaisten ja tuntiopettajien kesken: avoimuuden ja keskustelun lisääminen, tiedottaminen

2.6 Yhdenvertaisuustyön osa-alueet

2.6.1 Opetuksen järjestäminen

Taiteen perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti oppilaitoksen opetus perustuu moniarvoiselle ja uudistuvalla kulttuuriperinnölle. Opetuksessa vahvistetaan oppilaan omaehtoisen ilmaisun, tulkinnan ja arvottamisen taitoja. Opinnot tukevat oppilaiden luovan ajattelun ja osallisuuden kehittymistä. Taiteen perusopetus vahvistaa oppilaiden identiteettien rakentumista ja kulttuurisen lukutaidon kehittymistä.

Taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien moninaisuuden kunnioitukselle. Ihminen rakentaa elämäänsä toimimalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristönsä kanssa. Taiteen perusopetus perustuu käsitykseen jokaisen ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvokkuudesta yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetus tukee ihmisenä kasvamista ajattelun taitoja ja luovuutta kehittämällä.

Opettajia ja oppilaita ja huoltajia tiedotetaan oppilaitoksen arvoista ja erilaiset kulttuurit, etniset ryhmät ja vähemmistöt huomioidaan positiivisesti opetuksessa. Opetukseen sisällytetään tietoa ja sisältöjä, jotka antavat valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Opetustyötä tekeväälle ja opintosuorituksia arvioivalle henkilöstölle järjestetään yhdenvertaisuuskoulutusta.

Otetaan käyttöön oppilaiden haastattelut ja opintojaksojen palautteet.

2.6.2 Opiskelijavalinnat

Opiskelijaksi hyväksytään tasapuolisesti kaikki ilmoittautumisjärjestyksessä. Mikäli valintaa joudutaan tekemään, se tehdään arpomalla. Opiskelijoiden toiveet huomioidaan mahdollisuuksien mukaan opetuksen sisältöjä laadittaessa.

2.6.3 Opintosuoritusten arviointi

Oppilaan työskentelyä arvioidaan monipuolisesti opintojen aikana. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävä. Palaute ohjaa oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun ja kehittää hänen itsearviointitaitojaan. Arviointi on yksilöllistä ja perustuu opetussuunnitelmassa kuvattujen opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

2.6.4 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide

Jokaisella on oikeus omaan elämäkatsomukseensa, vakaumukseen ja mielipiteeseen ja niiden ilmaisuun. Opettajan velvollisuus on seurata, ettei tunneilla tai taukojen aikana esiinny syrjintää. Käsitteet avataan uusille oppilaille ensimmäisillä kokoontumiskerroilla.

2.6.5 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Monimuotoisuuden lisääminen otetaan yhdeksi opiskelijavalinnan tavoitteeksi. Kartoitetaan opettajien kielitaito ja mahdollistetaan tarvittavan tason saavuttaminen kielitaidossa. Oppilaitoksen viestinnässä huomioidaan monimuotoisuus opinto- ja valintaoppaissa. Järjestetään yhdenvertaisuusseminaari.

2.6.6 Vammaisuus ja terveydentila

Varmistetaan, että opetuksessa käytettävät menetelmät ovat esteettömiä. Varmistetaan, että tilat, oppimateriaalit ja opetusmenetelmät ovat saavutettavia.

Kartoitetaan tilojen esteettömyys. Järjestetään tarvittaessa yksilöllinen opetus.

Laaditaan opettajille suositukset esteettömän ja yhteisöllisyyttä tukevan oppimisen järjestämiseksi.

Hyödynnetään ja hankitaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan tarvitsemat sähköiset oppimisympäristöt.

Varataan oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

2.7. Toimenpiteet syrjintätapauksissa

Laaditaan suunnitelma häirinnän ja kiusaamisen ehkäisemiseksi sekä kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi – yhteinen toimintamalli Koulurauha-mapissa.

2.8 Yhdenvertaisuustyön kehittäminen

Laaditaan koulun säännöt ja tiedotetaan niistä laajasti. Sisällytetään säännöt oppilaiden ja huoltajien tiedotuspakettiin ja Koulurauha-mappiin. Opettajat ja rehtori muodostavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmän, joka vastaa työn kehittämisestä ja tulosten seurannasta. Kaikki henkilökunnan jäsenet ja oppilaitoksen oppilaat sitoutetaan arvostamaan ja kehittämään yhdenvertaisuustyötä tehtävillä, kokouksilla ja tiedotteilla. Yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan jatkuvasti opettajankokouksissa ja kolmen vuoden välein tehtävillä kyselyillä. Toteumista seuraamaan valitaan työryhmä, joka on vastuussa muiden osallistamisesta.

Lähteet:

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

Laki yhdenvertaisuudesta 1325/2014

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

<https://www.tasa-arvo.fi/koulut-ja-oppilaitokset>

<https://www.tasa-arvo.fi/tasa-arvolaki-pahkinankuoressa>, luettu 5.3.2018

<http://yhdenvertaisuus.finlex.fi/>

<https://www.tasa-arvo.fi/ohjeita-oppilaitoksen-tasa-arvosuunnitteluun>

www.yhdenvertaisuus.fi

<http://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Oppia+kaikille+suomi/09dd5121-d98e-487c-9acf-ee768620da0e>

<http://www.yhdenvertaisuus.fi/>

Oppia kaikille! - Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille.

Sisäasiainministeriön julkaisut 26/2013